

โครงการการประปานครหลวงรักษ์ป่าต้นน้ำ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คณะจิตอาสา กปน. สืบหาพระอู่
ณ ป่าชุมชนบ้านท่าปุดดก อ.สามเงา จ.ตาก
6.11.58

โครงการการประปานครหลวงรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความมีจิตสาธารณะของพนักงานและปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของพนักงานและผู้บริหารของการประปานครหลวง ด้วยสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการนำความเชี่ยวชาญและองค์ความรู้เรื่องระบบประปาขององค์กรไปช่วยเหลือชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีน้ำสะอาดใช้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชน ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ ที่ทรงให้ความสำคัญในลักษณะ “น้ำคือชีวิต” ความตอนหนึ่งว่า “...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ไม่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...” และพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ ความตอนหนึ่งว่า “...ป่าไม้ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้ใต้ดิน เรียกว่า น้ำใต้ดินค่อย ๆ ระบายลงมาเป็นธารน้ำ เป็นลำคลองเป็นแม่น้ำ ให้เราได้ใช้กันตลอดมา เราจึงควรถนอมรักษาป่าไว้ให้คงอยู่เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อว่าลูกหลานเราจะได้ไม่ลำบาก...” ทั้งสองพระองค์ได้ทรงพระราชทานพระราชดำรัสถึงความสำคัญของน้ำและป่าไม้ของประเทศ เพื่อให้

เกิดการฟื้นฟูปรับปรุงพื้นที่ต้นน้ำ ถนอมรักษาป่าและการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ เพื่อเป็นการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ป่าและดิน ซึ่งจะทำให้เกิดระบบนิเวศที่สมดุล

การประปานครหลวง เป็นองค์กรที่มีภารกิจหลักในการนำน้ำดิบจากแหล่งน้ำธรรมชาติ มาผลิตน้ำประปาที่มีคุณภาพเหมาะสำหรับการอุปโภค บริโภค เพื่อให้บริการแก่ประชาชนกว่าสองล้านครอบครัว ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรีและสมุทรปราการ และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาภัยแล้งที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและมลภาวะ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศโดยทั่วไป การประปานครหลวง ได้น้อมนำพระราชดำรัส มาเป็นแนวทางในการดำเนินการและนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) ของการประปานครหลวง ด้วยการจัดทำ “โครงการการประปานครหลวงรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เพื่อเป็นการสนองต่อพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยได้เริ่มดำเนินงานโครงการฯ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปีแรก ณ ชุมชนบ้านรินหลวง ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการก็ได้มีพัฒนาการ ขยายกิจกรรมที่ดำเนินการเพิ่มเติมจากการปลูกป่าที่เป็นกิจกรรมแรกของโครงการ พัฒนาโรงเรียนและชุมชน ปรับปรุงและพัฒนาระบบประปาให้แก่โรงเรียน มีการสร้างฝายชะลอน้ำ อนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ ในอีกหลายพื้นที่ เกิดกลุ่มพนักงานที่มีจิตอาสา และได้มีการดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานโครงการฯ (Output) ตั้งแต่ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ (ปี ๒๕๕๘) ได้จัดกิจกรรมปลูกป่าด้วยต้นไม้พื้นถิ่นและไม้ผล จำนวน

กว่า ๕๕,๐๐๐ ต้น ปลูกหญ้าแฝก จำนวนกว่า ๔๒๐,๐๐๐ ต้น เพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำจำนวนกว่า ๕๕๐ ไร่ ในเขตพื้นที่ป่าต้นน้ำของประเทศไทย และกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำจำนวน ๕๘๕ ฝาย สถานสัมพันธ์เพิ่มเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำครอบคลุมลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และลุ่มน้ำแม่กลอง จำนวนกว่า ๔๐ องค์กร ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการอนุรักษ์พัฒนาแหล่งน้ำ กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สร้างกลุ่มจิตอาสาพนักงานการประปานครหลวงรักษাপ่าต้นน้ำที่เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมและติดตามสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการฯ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑,๐๔๓ คน (ข้อมูล ณ มีนาคม ๒๕๕๙) พัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนและชุมชนในพื้นที่โครงการได้รับประโยชน์กว่า ๒,๐๐๐ คน จากสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างที่กปน. ได้สร้างและปรับปรุงให้สามารถใช้งานได้ เช่น สร้างอาคารเรือนวัฒนธรรมเป็นอาคารเอนกประสงค์ซ่อมแซมหลังคาอาคารเรียน โรงอาหาร ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สร้างแนวป้องกันน้ำท่วม สร้างลานกีฬา และใช้ความเชี่ยวชาญขององค์กรในช่วยเหลือในการสร้างระบบประปาเพื่อให้เด็กนักเรียนและอาจารย์มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องกรองน้ำ การสร้างถังสูง และการวางท่อประปาใหม่ภายในโรงเรียน ที่ผ่านมาคณะทำงานโครงการได้ประสานความร่วมมือกับกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หน่วยงานทหารและหน่วยงานปกครองในพื้นที่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) คณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ และหน่วยงานเอกชนที่อยู่ในพื้นที่มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นร้านวัสดุก่อสร้าง ร้านอาหาร ที่เห็นความตั้งใจเข้าไปช่วยเหลือชุมชนของตน จึงเกิดการเสียสละทุนทรัพย์ส่วนตัวมาร่วมพัฒนาโรงเรียนด้วย จนเกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับการประปานครหลวง ในการสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคมและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อีกทั้งยังตอบสนองนโยบายการมุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สอดคล้องกับนโยบายประชารัฐของรัฐบาลที่ต้องการให้เกิดความร่วมมือระหว่างฝ่ายหน่วยงานรัฐ (ราชการ) ฝ่ายชุมชน (ประชาชน) และฝ่ายประชาสังคม (เอกชน) ซึ่งโครงการฯ นี้ ได้สร้างจิตอาสาให้เกิดภายในองค์กร ส่งเสริมความมีจิตสาธารณะของพนักงาน ตลอด ๔ ปี ที่ผ่านมามีพนักงานเข้าร่วมกิจกรรมรวมทั้งสิ้นกว่า ๑,๘๐๐ คน โดยจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามผลและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของพนักงานที่มีจิตสาธารณะได้มีการรวบรวมเงินบริจาคกันเป็นประจำ ทั้งบริจาคให้เด็กนักเรียนได้มีอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า และของเล่นสำหรับเด็กเล็ก รวมทั้งเครื่องดนตรี (ดุริยางค์) ที่สามารถนำไปให้แสดงตามงานต่าง ๆ ได้ บริจาคให้ชาวบ้านที่ขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ เช่น เครื่องเป่าลมสำหรับภารกิจดับไฟป่า

ผลลัพธ์ (Outcome) ของการดำเนินโครงการการประปานครหลวงรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากผลผลิตของการดำเนินโครงการ คือ ปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชนและพนักงาน ส่งเสริมความมีจิตสาธารณะของพนักงาน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ พื้นฟูป่าต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำที่เป็นแหล่งน้ำดิบของ กปน. ตลอด ๔ ปีที่ผ่านมา มีพนักงานเข้าร่วมกิจกรรมรวมทั้งสิ้นกว่า ๑,๘๐๐ คน โดยจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่สนใจติดตามข้อมูลของโครงการอีก ๑,๐๔๓ คน (ข้อมูลสมาชิก Page Facebook “กปน. รักษ์ป่าต้นน้ำ” ณ มีนาคม ๒๕๕๙) จนเกิดเป็นชื่อที่เรียกกันภายในองค์กรว่า “รินหลวงโมเดล”

ผลกระทบ (Impact) ผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการและการใช้ประโยชน์โครงการที่สำคัญ คือ ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน มีทัศนคติที่ดี อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลดการตัดไม้ทำลายป่า เอื้อเพื่อช่วยเหลือชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ สามารถพึ่งตัวเองได้ และ กปน. สามารถพัฒนาพนักงานให้มีจิตสาธารณะ ทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากจะได้ป่าไม้ที่เป็นป่าชุมชนที่ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้ แล้ว ยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชน และพนักงานของ กปน. ให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความตระหนักและห่วงหาพันธุกรรมน้ำ เกิดจิตสำนึกรักษ์น้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง จิตสำนึกที่เกิดขึ้นกับพนักงานได้แตกยอดออกเป็น “กิจกรรมคืนสายน้ำสู่ชุมชน” ที่มุ่งเน้นในการจัดทำระบบประปาโรงเรียนให้กับนักเรียน/ชุมชนที่อยู่ห่างไกลและด้อยโอกาสเข้าถึงน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ ๔ เดือน โดยร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ภาคประชาสังคม (หน่วยงานเอกชน) และภาครัฐ โดยพันธมิตร ๙ ราย ได้แก่ โรงเรียนบ้านเสาหงษ์ บริษัท เขียวสุรัตน์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ยูเอชเอ็ม จำกัด บริษัท ท่อน้ำไทย จำกัด นักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ ๓๙ นายเจริญ ภัสธร ประธานกรรมการการประปานครหลวง โครงการ กปน. ปันรอยยิ้มเพื่อสังคม (การประปานครหลวง) สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการประปานครหลวง (สร.กปน.) และการประปานครหลวง โดยเริ่มดำเนินการเป็นแห่งแรกในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ ที่โรงเรียนบ้านเสาหงษ์และชุมชนในพื้นที่ ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังขาดแคลนน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภค เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี บรรเทาปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำในพื้นที่นอกเขตชลประทาน โดยการประปานครหลวงได้ดำเนินการวางระบบท่อประปา ขุดเจาะบ่อ

บาดาลลึก ๘๕ เมตร โดยได้รับความร่วมมือจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานการใช้น้ำบาดาล ทำให้อัตราสูง ๑๒ เมตร ติดตั้งถังเก็บน้ำขนาด ๑,๕๐๐ ลิตร จำนวน ๘ ใบ เครื่องสูบน้ำบาดาล พร้อมเครื่องกรองน้ำดื่ม จำนวน ๓ เครื่อง พร้อมติดตั้งตู้น้ำดื่มให้กับวัดและโรงเรียน งบประมาณรวมกว่า ๑ ล้านบาท ในโอกาสนี้ กปน. ยังได้มอบคอมพิวเตอร์จำนวน ๔๐ เครื่อง ให้กับโรงเรียนในพื้นที่จำนวน ๘ แห่งอีกด้วย

